

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83738,Bader-Bahder-Jerzy-George.html>
2022-09-30, 22:14

Bader (Bahder) Jerzy (George)

BADER (Bahder) Jerzy (George) (17 I 1925, Warszawa – 17 XII 1982 Edison, New Jersey, USA), elektrotechnik, specjalista w dziedzinie wysokich napięć. Syn Bazylego, prawnika, i Heleny z domu Lewiss, nauczycielki.

Podczas okupacji niemieckiej walczył w szeregach NSZ. W 1946 uzyskał na PW dyplom inżyniera, a w 1949 – magistra. Pracę doktorską, przygotowaną pod kierunkiem prof. J. Jakubowskiego, obronił w 1957. Jeszcze przed uzyskaniem magisterium był zaangażowany w prace nad powołaniem Zakładu Wysokich Napięć w warszawskim Inst. Elektrotechnicznym, w którym pracował 1948–62. W tym okresie był współautorem kilku innowacji, m.in. opatentował wraz ze współpracownikami odgromnik magnetyczno-zaworowy i przeznaczony do współpracy z nim rejestrator. Jako żołnierz NSZ doznawał szykan, co skłoniło go do emigracji. W 1962 wyjechał do USA i przyjął oryginalną pisownię swojego nazwiska (Bahder). Podjął pracę w General Cable Corp. W 1973 został wiceprezesem tej firmy i szefem jej działu badawczego. W 1978, gdy korporacja General Cable Corp. sprzedała swój dział produkcji przewodów wysokiego napięcia firmie Pirelli, B. założył własną firmę Cable Technology Laboratories. Przez dwa kolejne lata był jeszcze zaangażowany w dawnym miejscu pracy, finalizując rozpoczęty projekt, dopiero od 1980 mógł w pełni się poświęcić własnemu przedsiębiorstwu. Jego laboratorium zatrudniało wówczas czterech inżynierów. Oprócz niego byli to: B. Fryszczyn, C. Katz i M. Sosnowski.

B. był aktywny na polu naukowym, występując na konferencjach, publikując monografie, raporty i artykuły zarówno przed emigracją, jeszcze w Polsce, jak i później, w USA. Uzyskał 4 polskie i przynajmniej 30 amerykańskich patentów. Do najważniejszych osiągnięć z okresu pracy w General Cable Corp. należy patent na konstrukcję kabla w

osłonie elektrostatycznej z fałdowanej metalicznej taśmy i z otuliną z półprzewodnika. Od poł. lat 70. interesował się zagadnieniem przedwczesnego starzenia wysokonapięciowych kabli energetycznych. Zajmowało go przede wszystkim zjawisko degradacji izolacji polimerycznej kabli wysokiego napięcia układanych pod ziemią. Proces tej degradacji jest wynikiem przedostawania się wody w głąb izolacji poprzez mikrospeknięcia (tzw. drzewa wodne). Poszukiwania B. koncentrowały się na dwóch zagadnieniach: możliwościach stworzenia kabla odpornego na to zjawisko oraz opracowaniu metod naprawy uszkodzonych w ten sposób przewodów. Stworzona w Cable Technology Laboratories metoda regeneracji kabli została wdrożona do praktycznego zastosowania. Polega na osuszeniu stanowiącej rdzeń kabla wiązki przewodnika poprzez tłoczenie doń gazu, np. azotu, a następnie wtłoczeniu do rdzenia płynu silikonowego, którego zadaniem jest wypełnienie od wewnątrz szczelin i spekań. Jak się ocenia, w ciągu dwudziestu lat stosowania regeneracji kabli energetycznych oszczędności osiągnęły pułap miliarda dolarów w skali świata. W 1981 B. nadzorował uruchomienie zakupionej przez ZSRR fabryki produkującej kable wysokiego napięcia w oparciu o jego technologię.

B. był członkiem m.in. CIGRE (International Council on Large Electric Systems) oraz IEEE (Institute of Electrical and Electronics Engineers). Za swoje osiągnięcia uzyskał wiele nagród w Polsce i w USA: 1952 nagrodę zespołową III stopnia za opracowanie pełnej dokumentacji technologii oraz uruchomienie seryjnej produkcji odgromników zaworowych dla napięć od 0,5 do 30 kV; 1955 nagrodę zespołową III stopnia za opracowanie nowej oryginalnej konstrukcji odgromników zaworowych o obciążalności 10 kA na napięcie 15–110 kV. W 1954 został przyjęty w poczet członków PAN. W 1958 otrzymał Złoty Krzyż Zasługi za osiągnięcia naukowe, 1979 nagrodę IEEE za wkład, jaki wniósł w poznanie natury przebiegów w kablach dielektrycznych. Od 1997 ICC (Insulated Conductors Committee), organizacja zrzeszająca producentów kabli energetycznych i instytucje prowadzące badania w tej dziedzinie, przyznaje nagrodę imienia: Dr. George H. Bahder Memorial Award.

B. zmarł na raka. Pochowany został w alei zasłużonych na cmentarzu w „amerykańskiej Częstochowie” – sanktuarium w Doylestown, w Pensylwanii.

SBTP (S. Łotysz).

Institute of Electrical and Electronics Engineers. Past to Present. A Century of Honors: The First Hundred Years of Award Winners, Honorary Members, Past Presidents, and Fellows of the Institute, New York 1984; J.L. Jakubowski: *Fragmenty autobiografii*, KHNiT 1988, nr 3; *Komitet Nagród Państwowych. Nagrody państwowe w latach 1948-1980. Informator*, Wrocław 1983; S. Łotysz: *Pokonać drzewa wodne: Jerzy Bader i jego praca*, „Prace Instytutu Elektrotechniki” 2010, nr 246; „New York Times” z 20 XII 1982; Korespondencja z synem, Paulem Bahderem, i współpracownikiem z Cable Technology Laboratories, drem Bogdanem Fryszczyńcem; Archiwum PW: akta osobowe, sygn. 1446.

Sławomir Łotysz

[Poprzedni](#)
[Następny](#)